

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์จำนวน 200 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และส่วนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

4.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 200 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย พบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 84 และร้อยละ 82 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของ เพศ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์

จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

เพศ	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	84	84.00	82	82.00	166	83.00
หญิง	16	16.00	18	18.00	34	17.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีอายุเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 43 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีอายุอยู่ในช่วงนี้ร้อยละ 42 และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีอายุอยู่ในช่วงนี้ร้อยละ 44 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของ อายุ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

อายุ	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	0	0.00	8	8.00	8	4.00
30-40 ปี	14	14.00	16	16.00	30	15.00
41-50 ปี	42	42.00	44	44.00	86	43.00
51 -60 ปี	34	34.00	30	30.00	64	32.00
มากกว่า 60 ปี	10	10.00	2	2.00	12	6.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		50.16		46.50		48.33
ค่าสูงสุด		67		64		67
ค่าต่ำสุด		37		26		26
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		7.90		8.95		8.62

ที่มา: จากการสำรวจ

ถ้าพิจารณาระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 72 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกับเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่มีระดับการศึกษาอยู่ในช่วงนี้ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ยังมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 18 ในขณะที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีเพียงร้อยละ 8 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของ ระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ อินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ระดับการศึกษา	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	72	72.00	50	50.00	122	61.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	4.00	22	22.00	26	13.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	14	14.00	4	4.00	18	9.00
ปวส.	0	0.00	4	4.00	4	2.00
ปริญญาตรี	8	8.00	18	18.00	26	13.00
ปริญญาโท	2	2.00	2	2.00	4	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.68 คน และส่วนใหญ่ร้อยละ 42 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5-6 คน โดยเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยไม่ต่างกัน คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.94 คน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.42 คน ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5-6 คน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนสมาชิกในช่วงนี้ ร้อยละ 44 และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนสมาชิกในช่วงนี้ ร้อยละ 40 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของ สมาชิกในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
หอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน
เกษตรอินทรีย์

จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2 คน	0	0.00	10	10.00	10	5.00
3-4 คน	42	42.00	38	38.00	80	40.00
5-6 คน	44	44.00	40	40.00	84	42.00
7-8 คน	12	12.00	12	12.00	24	12.00
มากกว่า 8 คน	2	2.00	0	0.00	2	1.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		4.94		4.42		4.68
ค่าสูงสุด		9		7		9
ค่าต่ำสุด		3		1		1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.32		1.66		1.52

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร เมื่อพิจารณาด้าน
แรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือน (ซึ่งหมายถึงแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพ
หลัก) ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีจำนวนแรงงานประจำภาคเกษตร
เฉลี่ย 2.75 คน และครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 39 มีแรงงานประจำภาค
เกษตรจำนวน 2 คน โดยเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีจำนวนแรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนไม่
ต่างกันมากนัก คือกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานประจำภาค
เกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.14 คน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มี
แรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.36 คน และทั้งสองกลุ่มมีแรงงานประจำภาคเกษตร
ในครัวเรือนจำนวน 2 คน ในสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนัก คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรอง
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวนนี้ ร้อยละ 34 และเกษตรกร
ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวนนี้ ร้อย
ละ 44 นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 16 มีจำนวน

แรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวน 5-6 คน ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนแรงงานประจำภาคเกษตรในครัวเรือนสูงสุดเพียง ร้อยละ 4 เท่านั้น (ตารางที่ 4.5)

เมื่อพิจารณาด้านแรงงานชั่วคราวภาคการเกษตรในครัวเรือน (ซึ่งหมายถึงแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพรอง) ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีจำนวนแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรเฉลี่ย 0.49 คน และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรร้อยละ 65 ส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตร โดยเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีจำนวนแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนไม่แตกต่างกัน คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 0.60 คน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 0.38 คน และพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 60 ไม่มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตร และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 70 ไม่มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีแรงงานชั่วคราวภาคการเกษตรในครัวเรือนจำนวน 1 คน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวนนี้ ร้อยละ 22 และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวนนี้ ร้อยละ 24 ขณะที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 16 มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวน 2 คน แต่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรในครัวเรือนจำนวนนี้เพียง ร้อยละ 4 เท่านั้น

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของ แรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนแรงงาน ภาคการเกษตร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แรงงานประจำในครัวเรือน						
1 คน	4	4.00	12	12.00	16	8.00
2 คน	34	34.00	44	44.00	78	39.00
3 คน	26	26.00	40	40.00	66	33.00
4 คน	20	20.00	4	4.00	24	12.00
5 คน	12	12.00	0	0.00	12	6.00
6 คน	4	4.00	0	0.00	4	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		3.14		2.36		2.75
ค่าสูงสุด		6		4		6
ค่าต่ำสุด		1		1		1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.24		0.75		1.09
แรงงานชั่วคราวในครัวเรือน						
ไม่มีแรงงานชั่วคราว	60	60.00	70	70.00	130	65.00
1 คน	22	22.00	24	24.00	46	23.00
2 คน	16	16.00	4	4.00	20	10.00
3 คน	2	2.00	2	2.00	4	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		0.60		0.38		0.49
ค่าสูงสุด		3		3		3
ค่าต่ำสุด		0		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.83		0.66		0.76

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาด้านพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22.47 ไร่ และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 32 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 28.24 ไร่ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 16.71 ไร่ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 44 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21-30 ไร่ ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 38 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 1-10 ไร่ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของ พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

พื้นที่ทำการเกษตร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-10 ไร่	4	4.00	38	38.00	42	21.00
11-20 ไร่	26	26.00	34	34.00	60	30.00
21-30 ไร่	44	44.00	20	20.00	64	32.00
31-40 ไร่	8	8.00	4	4.00	12	6.00
41-50 ไร่	10	10.00	4	4.00	14	7.00
มากกว่า 50 ไร่	8	8.00	0	0.00	8	4.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		28.24		16.71		22.47
ค่าสูงสุด		61		48		61
ค่าต่ำสุด		7		4		4
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		12.40		10.77		12.95

ที่มา: จากการสำรวจ

หากพิจารณาแหล่งที่มาของพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ทั้ง 200 ราย มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง นอกจากทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองแล้ว ยังมีเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อีก ร้อยละ 30 มีการเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรเพิ่มขึ้น และมีอยู่ ร้อยละ 4 มีการทำการเกษตรในพื้นที่ของญาติ ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 4 เช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรเพิ่มขึ้น และมีอยู่ ร้อยละ 2 มีการทำการเกษตรในพื้นที่ของญาติ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของ แหล่งที่มาของพื้นที่ทำการเกษตร ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งที่มาของพื้นที่ ทำการเกษตร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ของตนเอง	100	100.00	100	100.00	200	100.00
เช่า	30	30.00	4	4.00	34	17.00
ของญาติ	4	4.00	2	2.00	6	3.00

หมายเหตุ: เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 1 แหล่ง
ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 17.82 ไร่ และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 39 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีพื้นที่เฉลี่ย 21.20 ไร่ และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีพื้นที่เฉลี่ย 14.43 ไร่ นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 46 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 46 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 1-10 ไร่ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของ พื้นที่ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของครัวเรือน
กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกร
ที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

พื้นที่ปลูก ข้าวหอมมะลิอินทรีย์	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-10 ไร่	16	16.00	46	46.00	62	31.00
11-20 ไร่	46	46.00	32	32.00	78	39.00
21-30 ไร่	28	28.00	18	18.00	46	23.00
31-40 ไร่	4	4.00	4	4.00	8	4.00
41-50 ไร่	0	0.00	0	0.00	0	0.00
51-60 ไร่	4	4.00	0	0.00	4	2.00
มากกว่า 60 ไร่	2	2.00	0	0.00	2	1.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		21.20		14.43		17.82
ค่าสูงสุด		61		35		61
ค่าต่ำสุด		5		2.5		2.50
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		12.39		8.88		11.28

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาราคาของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในราคาเฉลี่ยประมาณ 15.33 บาทต่อกิโลกรัม และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 45 จำหน่ายข้าวในราคา 16 บาทต่อกิโลกรัม โดยกลุ่มเกษตรกรทั้งสองกลุ่มได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับราคาจำหน่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 15.87 บาทต่อกิโลกรัม และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับราคาจำหน่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 14.78 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 ได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ที่ 16 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 76 ได้รับราคาจำหน่าย 15-15.50 บาทต่อกิโลกรัม และไม่พบว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่สูงกว่านี้ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของ ราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้รับ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่าน
การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ราคา	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
14-14.50 บาท/กิโลกรัม	4	4.00	24	24.00	28	14.00
15-15.50 บาท/กิโลกรัม	6	6.00	76	76.00	82	41.00
16 บาท/กิโลกรัม	90	90.00	0	0.00	90	45.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		15.87		14.78		15.33
ค่าสูงสุด		16.00		15.00		16.00
ค่าต่ำสุด		14.00		14.00		14.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.41		0.40		0.68

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยต่อไร่ 436.64 กิโลกรัม ซึ่งปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี จะอยู่ระหว่าง 400-500 กิโลกรัม (ศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดอุบลราชธานี. 2554) จากค่าต่ำสุดของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (162.40 กิโลกรัมต่อไร่) พบว่า มีเกษตรกรเพียง 2 ราย ที่มีผลผลิตอยู่ในระดับนี้ ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่มีผลผลิตสูง (500 กิโลกรัมต่อไร่) อยู่เป็นจำนวน 22 ราย และเมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่ำที่สุด พบว่า เกษตรกร 2 ราย นี้ ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรเป็นหลัก และมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 10-15 ไร่ แต่มีแรงงานชั่วคราวภาคเกษตรเพียงคนเดียว ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และเมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 59 มีปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 451-500 กิโลกรัมต่อไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 409.89 กิโลกรัม ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีผลผลิต

เฉลี่ยต่อไร่ 463.40 กิโลกรัม ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีปริมาณผลผลิตต่อไร่อยู่ระหว่าง 451-500 กิโลกรัม ในสัดส่วนที่ต่างกัน คือ เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ ในช่วงนี้ ร้อยละ 76 ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ในช่วงนี้ ร้อยละ 42 และยังพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 10 มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่า 300 กิโลกรัม ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่มีผลผลิตอยู่ในช่วงนี้เลย (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของ ปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ผลผลิตต่อไร่	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 300 กิโลกรัม	10	10.00	0	0.00	10	5.00
300-350 กิโลกรัม	20	20.00	2	2.00	22	11.00
351-400 กิโลกรัม	4	4.00	8	8.00	12	6.00
401-450 กิโลกรัม	24	24.00	14	14.00	38	19.00
451-500 กิโลกรัม	42	42.00	76	76.00	118	59.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		409.89		463.40		436.64
ค่าสูงสุด		500.00		500.00		500.00
ค่าต่ำสุด		162.40		350.00		162.40
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		86.30		35.54		71.08

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการที่ให้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรประมาณต้นทุนที่ใช้ในการปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ โดยพิจารณาเฉพาะต้นทุนที่เป็นเงินสดที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจ่ายจริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 2,676.68 บาทต่อไร่ เมื่อพิจารณาจากค่าสูงสุดของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (7,142.86 บาทต่อไร่) พบว่า มีเกษตรกรเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ใช้ต้นทุนเงินสดในระดับนี้ จากข้อมูลของกรมวิชาการเกษตร ที่เป็นหน่วยตรวจสอบและ

รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรรายนี้มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จึงสามารถอธิบายได้ว่ากรณีที่เกษตรกรรายนี้มีต้นทุนที่เป็นเงินสดสูง อาจเนื่องมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเพื่อทำการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร หากพิจารณาเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ใช้ต้นทุนเงินสดต่ำที่สุด 538.46 บาทต่อไร่ พบว่า มีเกษตรกรเพียง 2 ราย ที่ใช้ต้นทุนเงินสดต่ำ และจากข้อมูลพื้นฐานพบว่า คราวเรือนเกษตรกรมีแรงงานประจำในครัวเรือน 3-4 คน และมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เป็นของตนเอง จำนวน 10-15 ไร่ จากข้อมูลด้านจำนวนแรงงานและพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ อาจส่งผลให้มีการใช้ต้นทุนเงินสดน้อยลง เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 47 ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดอยู่ระหว่าง 1,000-2,500 บาทต่อไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์น้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ 1,671.38 บาท ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ 3,681.98 บาท โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 70 ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดอยู่ระหว่าง 1,000-2,500 บาทต่อไร่ ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56 ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดอยู่ระหว่าง 2,501-5,000 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของ ต้นทุนเงินสดที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ต้นทุนต่อไร่	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	18	18.00	2	2.00	20	10.00
1,000-2,500 บาท	70	70.00	24	24.00	94	47.00
2,501-5,000 บาท	12	12.00	56	56.00	68	34.00
มากกว่า 5,000 บาท	0	0.00	18	18.00	18	9.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของ ต้นทุนเงินสดที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ต่อ)

ต้นทุนต่อไร่	ผ่านการรับรองฯ	ไม่ผ่านการรับรองฯ	รวม
ค่าเฉลี่ย	1,671.38	3,681.98	2,676.68
ค่าสูงสุด	3,333.33	7,142.86	7,142.86
ค่าต่ำสุด	538.46	666.67	538.46
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	693.37	1,544.09	1,055.88

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณารายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 6,683 บาทต่อไร่ การที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 4 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ต่อไร่สูงถึง 8,000 บาท เนื่องจากเกษตรกรมีผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ต่อไร่สูงถึง 500 กิโลกรัม และได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในราคา 16 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 2 ราย ที่มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ต่ำสุดต่อไร่ 2,600 บาท พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ต่อไร่ต่ำกว่า 300 กิโลกรัม และได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในราคา 14 บาทต่อกิโลกรัม จึงทำให้รายได้ต่อไร่ของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ระหว่าง 7,001-8,000 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 6,500 บาทต่อไร่ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 6,866 บาทต่อไร่ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 52 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 7,001-8,000 บาทต่อไร่ เช่นเดียวกับเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 48 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในช่วงนี้ (ตารางที่ 4.12) สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การที่เกษตรกรทั้งสองกลุ่ม มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ไม่ต่างกันมากนัก มีส่วนเกี่ยวข้องกับปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์และราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่เกษตรกรทั้งสองกลุ่มได้รับ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกร

ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีปริมาณผลผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ต่ำกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แต่ได้รับราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์ที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของ รายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

รายได้ต่อไร่	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	10	10.00	0	0.00	10	5.00
5,000-6,000 บาท	20	20.00	12	12.00	32	16.00
6,001-7,000 บาท	18	18.00	40	40.00	58	29.00
7,001-8,000 บาท	52	52.00	48	48.00	100	50.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		6,499.56		6,865.50		6,682.53
ค่าสูงสุด		8,000.00		7,500.00		8,000.00
ค่าต่ำสุด		2,600.00		5,180.00		2,600.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1,354.89		581.07		1,055.88

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณารายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยประมาณ 4,006 บาทต่อไร่ การที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 4 ราย มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดมากกว่า 7,000 บาทต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์มากกว่า 7,000 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนเงินสดที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 2 ราย ที่มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดต่ำกว่า 500 บาทต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนเงินสดที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์มากกว่า 4,000 บาทต่อไร่ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 47 มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดอยู่ระหว่าง

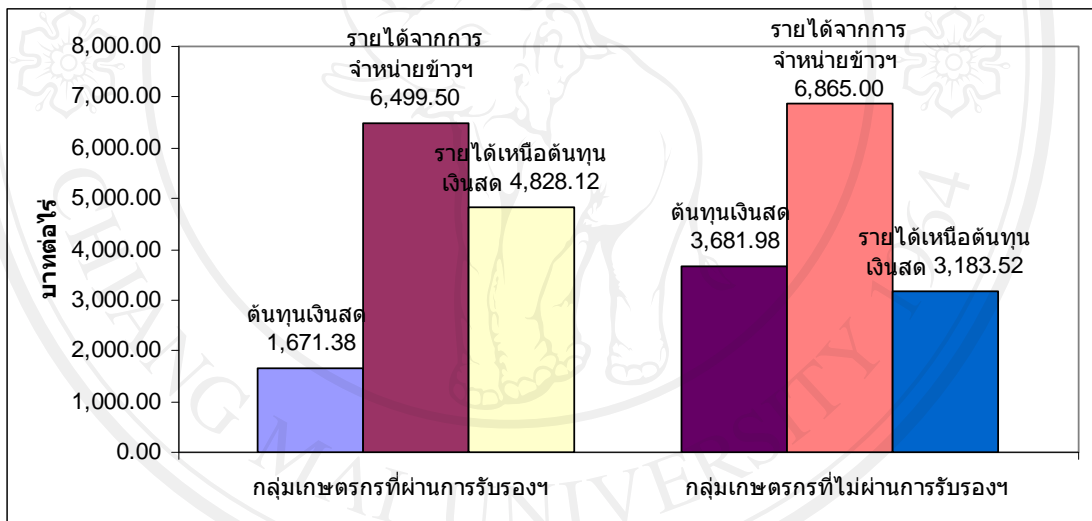
2,501-5,000 บาทต่อไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยประมาณ 4,828 บาทต่อไร่ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ยประมาณ 3,184 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 52 มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดมากกว่า 5,000 บาทต่อไร่ ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 58 มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดอยู่ระหว่าง 2,501-5,000 บาท (ตารางที่ 4.13) สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการที่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเป็นจำนวนมากว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์ใกล้เคียงกัน แต่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดที่จ่ายจริงในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เป็นจำนวนน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเป็นจำนวนมากกว่า

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของ รายได้เหนือต้นทุนเงินสด ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	4	4.00	6	6.00	10	5.00
1,000-2,500 บาท	8	8.00	26	26.00	34	17.00
2,501-5,000 บาท	36	36.00	58	58.00	94	47.00
มากกว่า 5,000 บาท	52	52.00	10	10.00	62	31.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		4,828.19		3,183.52		4,005.86
ค่าสูงสุด		7,411.76		6,233.33		7,411.76
ค่าต่ำสุด		860.00		357.14		357.14
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1,556.84		1,340.13		1,667.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อเปรียบเทียบภาพรวมจากข้อมูล ต้นทุนที่เป็นเงินสด รายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และรายได้เหนือต้นทุนเงินสด ของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีต้นทุนที่เป็นเงินสดที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประมาณ 2,011 บาทต่อไร่ และกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประมาณ 365 บาทต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบรายได้เหนือต้นทุนเงินสดของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ถึง 1,644 บาทต่อไร่ (กราฟที่ 4.1)

ที่มา: จากการสำรวจ

กราฟที่ 4.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของต้นทุนที่เป็นเงินสด รายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และรายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

สำหรับแหล่งรายได้ของครัวเรือนต่อปี พบว่า รายได้ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 79 มาจากภาคเกษตร โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้มาจากภาคเกษตรในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้มาจากภาคเกษตรประมาณ ร้อยละ 90 และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประมาณ ร้อยละ 67 ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้มาจากนอกภาคเกษตรที่มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ที่มาจากนอกภาคเกษตรประมาณ ร้อยละ 33 ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประมาณ ร้อยละ 10 เท่านั้น (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของ รายได้ต่อปี จำแนกจากแหล่งที่มาของรายได้ที่ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้รับ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งรายได้	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
1. รายได้ภาคเกษตร	196,291.68	90.26	124,483.40	66.51	160,387.54	79.27
1.1 การปลูกพืช	182,081.60	92.76	114,813.40	92.23	148,447.54	92.56
- ข้าวหอมมะลิอินทรีย์	140,072.80	76.93	96,790.90	84.30	118,431.85	79.78
- พืชอื่น	42,008.88	23.07	18,022.50	15.70	30,015.69	20.22
1.2 เลี้ยงสัตว์	4,015.00	2.05	6,530.00	5.25	5,272.50	3.29
1.3 แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	600.00	0.30	300.00	0.24	450.00	0.28
1.4 รับจ้างภาคเกษตร	9,595.00	4.89	2,840.00	2.28	6,217.50	3.87
2. รายได้นอกภาคเกษตร	21,180.00	9.74	62,690.00	33.49	41,935.00	20.73
2.1 รับราชการ	11,800.00	55.71	36,680.00	58.51	24,240.00	57.80
2.2 รับจ้างทั่วไป	6,980.00	32.96	7,500.00	11.96	7,240.00	17.26
2.3 รายได้อื่นๆ	2,400.00	11.33	18,510.00	29.53	10,455.00	24.94
รวม	217,471.68	100.00	187,173.40	100.00	202,322.54	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาด้านรายได้ภาคเกษตรต่อปีของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรมีรายได้จากภาคเกษตรเฉลี่ยประมาณ 160,388 บาท และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่มี รายได้จากภาคเกษตรของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท และ 150,001-200,000 บาท ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 23 โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ ภาคเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยประมาณ 196,292 บาท ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย ประมาณ 124,483 บาท โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 30 มีรายได้ภาคเกษตรอยู่ระหว่าง 150,001-200,000 บาท ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 50,000-100,000 บาท และ 100,001-150,000 บาท ในสัดส่วนที่เท่ากันคิดเป็น ร้อยละ 30 นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 14 มีรายได้ภาคเกษตรมากกว่า 300,000 บาท ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการ รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ในส่วนนี้เพียง ร้อยละ 2 และมีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 10 อีกด้วย (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของ รายได้ภาคเกษตรต่อปี ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

รายได้ภาคเกษตร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	0	0.00	10	10.00	10	5.00
50,000-100,000 บาท	14	14.00	30	30.00	44	22.00
100,001-150,000 บาท	16	16.00	30	30.00	46	23.00
150,001-200,000 บาท	30	30.00	16	16.00	46	23.00
200,001-250,000 บาท	20	20.00	6	6.00	26	13.00
250,001-300,000 บาท	6	6.00	6	6.00	12	6.00
มากกว่า 300,000 บาท	14	14.00	2	2.00	16	8.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของ รายได้นอกภาคเกษตรต่อปี ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ต่อ)

รายได้นอกภาคเกษตร	ผ่านการรับรองฯ	ไม่ผ่านการรับรองฯ	รวม
ค่าเฉลี่ย	196,291.68	124,483.40	160,387.54
ค่าสูงสุด	439,520.00	311,540.00	439,520.00
ค่าต่ำสุด	52,640.00	35,750.00	35,750.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	94,153.71	69,014.72	89,862.78

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาด้านรายได้นอกภาคเกษตรต่อปีของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 41,935 บาท และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 62 ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร (เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร จึงไม่มีรายได้ในส่วนนี้) โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 21,180 บาท ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 62,690 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 72 ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 52 ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร เช่นกัน และเมื่อพิจารณารายได้นอกภาคเกษตรที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับจะอยู่ระหว่าง 50,000-100,000 บาท ร้อยละ 18 ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 15 มีรายได้นอกภาคเกษตรต่ำกว่า 50,000 บาท(ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของ รายได้นอกภาคเกษตรต่อปี ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ที่มีการประกอบอาชีพนอกเหนือจากภาคเกษตร จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

รายได้นอกภาคเกษตร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	72	72.00	52	52.00	124	62.00
ต่ำกว่า 50,000 บาท	15	15.00	14	14.00	29	14.50
50,000-100,000 บาท	9	9.00	18	18.00	27	13.50
100,001-150,000 บาท	0	0.00	2	2.00	2	1.00
150,001-200,000 บาท	0	0.00	0	0.00	0	0.00
200,001-250,000 บาท	2	2.00	8	8.00	10	5.00
มากกว่า 250,000 บาท	2	2.00	6	6.00	8	4.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		21,180.00		62,690.00		41,935.00
ค่าสูงสุด		350,000.00		402,000.00		402,000.00
ค่าต่ำสุด		0.00		0.00		0.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		60,064.84		107,302.88		89,195.22

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาด้านรายได้ทั้งหมดต่อปีของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 202,323 บาท และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 25 มี รายได้อ้อยู่ระหว่าง 150,000-200,000 บาท โดยครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ ครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 217,472 บาท ขณะที่ครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 187,173 บาท โดยครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกรทั้ง สองกลุ่มส่วนใหญ่มีรายได้้อยู่ระหว่าง 150,001-200,000 บาท ในสัดส่วนที่ต่างกัน คือเกษตรกรที่ ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ในช่วงนี้ ร้อยละ 30 ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการ รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ในช่วงนี้ ร้อยละ 20 และยังคงพบว่ามีรายได้อยู่ระหว่าง

100,001 - 150,000 บาท อีกร้อยละ 20 เช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 20 ยังมีรายได้มากกว่า 300,000 บาท ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีรายได้ในช่วงนี้เพียง ร้อยละ 12 และมีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของ รายได้ทั้งหมด ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

รายได้ทั้งหมด	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	0	0.00	6	6.00	6	3.00
50,000-100,000 บาท	12	12.00	16	16.00	28	14.00
100,001-150,000 บาท	14	14.00	20	20.00	34	17.00
150,001-200,000 บาท	30	30.00	20	20.00	50	25.00
200,001-250,000 บาท	14	14.00	14	14.00	28	14.00
250,001-300,000 บาท	10	10.00	12	12.00	22	11.00
มากกว่า 300,000 บาท	20	20.00	12	12.00	32	16.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย	217,471.68		187,173.40		202,322.54	
ค่าสูงสุด	789,520.00		713,540.00		789,520.00	
ค่าต่ำสุด	52,640.00		35,750.00		35,750.00	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	154,218.55		376,913.23		179,058.00	

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาด้านแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่ม มีการใช้เงินทุนของตนเองในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เป็นหลัก รองลงมาคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และเงินทุนจากญาติ (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละของ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์
ของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตาม
กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งเงินทุน	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตนเอง	86	51.50	88	43.57	174	47.14
ธกส.	32	19.16	60	29.70	92	25.00
ญาติ	22	13.17	38	18.81	60	16.25
สหกรณ์	14	8.38	4	1.98	18	4.87
กองทุนหมู่บ้าน	12	7.19	8	3.96	20	5.41
นายทุน	0	0.00	4	1.98	4	1.07
กลุ่มข้าวอินทรีย์	1	0.60	0	0.00	1	0.26
รวม	167	100.00	202	100.00	369	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายมีแหล่งเงินทุนมากกว่า 1 แหล่ง
ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านแหล่งเงินออมของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่มีการออมเงินกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นหลัก รองลงมาคือ สหกรณ์ การเกษตร และกองทุนหมู่บ้าน ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการออมเงินกับ ธนาคารพาณิชย์ เป็นหลัก รองลงมาคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของ แหล่งเงินออม ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งเงินออม	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชกส.	42	40.38	16	23.19	58	33.53
ธ.พาณิชย์	16	15.38	51	73.91	67	38.73
สหกรณ์ฯ	24	23.08	0	0.00	24	13.87
กองทุนหมู่บ้าน	22	21.16	2	2.90	24	13.87
รวม	104	100.00	69	100.00	173	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายมีแหล่งเงินออมมากกว่า 1 แหล่ง
ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาจำนวนเงินออมของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีเงินออมเฉลี่ยประมาณ 28,618 บาท และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 31 มีเงินออมอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนเงินออมเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนเงินออมเฉลี่ยประมาณ 30,237 บาท และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนเงินออมเฉลี่ยประมาณ 27,000 บาท โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 24 มีจำนวนเงินออมอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่มีสัดส่วนที่สูงกว่าคิดเป็น ร้อยละ 38 (ตารางที่ 4.20) เมื่อพิจารณาค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า มีครัวเรือนเกษตรเพียง 2 รายเท่านั้น ที่มีเงินออมจำนวน 300,000 บาท ขณะที่เกษตรกรจำนวน 56 ราย ไม่มีเงินออม หรือคิดเป็นร้อยละ 28 จึงทำให้มีค่าเบี่ยงเบนที่สูง และเมื่อพิจารณาลักษณะของเกษตรกรที่มีเงินออมจำนวน 300,000 บาท พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรทั้ง 2 รายนี้มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 50 ไร่ขึ้นไป และมีรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรอีกด้วย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้ครัวเรือนเกษตรกรทั้งสองสามารถมีเงินออมจำนวน 300,000 บาทได้

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของ จำนวนเงินออม ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนเงินออม	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	26	26.00	30	30.00	56	28.00
ไม่เกิน 10,000 บาท	20	20.00	4	4.00	24	12.00
10,001-25,000 บาท	14	14.00	22	22.00	36	18.00
25,001-50,000 บาท	24	24.00	38	38.00	62	31.00
50,001-75,000 บาท	8	8.00	2	2.00	10	5.00
75,001 -100,000 บาท	6	6.00	2	2.00	8	4.00
มากกว่า 100,000 บาท	2	2.00	2	2.00	4	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		30,236.60		27,000.00		28,618.30
ค่าสูงสุด		300,000.00		150,000.00		300,000.00
ค่าต่ำสุด		0.00		0.00		0.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		47,012.74		28,373		38,764.42

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านแหล่งเงินทุนเพื่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีการกู้เงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก รองลงมาคือ สหกรณ์การเกษตร และกองทุนหมู่บ้าน ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการกู้เงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมาคือ ญาติ และกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของ แหล่งเงินกู้ ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งเงินกู้	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธกส.	60	43.48	74	61.67	134	51.94
ญาติ	14	10.14	18	15.00	32	12.40
สหกรณ์	30	21.74	6	5.00	36	13.95
กองทุนหมู่บ้าน	30	21.74	14	11.67	44	17.05
นายทุน	4	2.90	6	5.00	10	3.88
อื่นๆ	0	0.00	2	1.66	2	0.78
รวม	138	100.00	120	100.00	258	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายมีแหล่งเงินกู้มากกว่า 1 แหล่ง

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาหนี้สินของครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 70,945 บาท และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 32 มีหนี้สินในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนหนี้สินเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 84,850 บาท ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 57,040 บาท และเมื่อพิจารณาเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์พบว่า มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 25,001-50,000 บาท ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วงนี้ ร้อยละ 42 ขณะที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนหนี้สินอยู่ในช่วงนี้เพียง ร้อยละ 22 (ตารางที่ 4.22) เมื่อพิจารณาค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า มีครัวเรือนเกษตรเพียง 2 รายเท่านั้นที่มีหนี้สินจำนวน 700,000 บาท ขณะที่เกษตรกรจำนวน 38 ราย ไม่มีหนี้สิน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 จึงทำให้มีค่าเบี่ยงเบนที่สูง และเมื่อพิจารณาลักษณะของเกษตรกรที่มีหนี้สินจำนวน 700,000 บาท พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรทั้ง 2 รายนี้ มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 50 ไร่ขึ้นไป และมีต้นทุนเงินสดที่ใช้ใน

การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ที่สูง จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครัวเรือนเกษตรกร 2 รายนี้มี
หนี้สิน

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของ หนี้สิน ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
หอมมะลินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนหนี้สิน	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	20	20.00	18	18.00	38	19.00
10,000-25,000 บาท	18	18.00	2	2.00	20	10.00
25,001-50,000 บาท	22	22.00	42	42.00	64	32.00
50,001-75,000 บาท	8	8.00	12	12.00	20	10.00
75,001-100,000 บาท	18	18.00	16	16.00	34	17.00
มากกว่า 100,000 บาท	14	14.00	10	10.00	24	12.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		84,850.00		57,040.00		70,945.00
ค่าสูงสุด		700,000.00		200,000.00		700,000.00
ค่าต่ำสุด		0.00		0.00		0.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		138,584.08		45,163.21		103,747.61

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม รongลงมาคือ วิทยุ และ โทรทัศน์ ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก เพื่อนบ้าน รongลงมาคือ วิทยุ และ โทรทัศน์ (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของ แหล่งข้อมูลข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	88	26.67	64	26.67	152	26.67
โทรทัศน์	74	22.42	40	16.67	114	20.00
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพื่อนบ้าน	92	27.88	60	25.00	152	26.67
วารสาร	46	13.94	68	28.33	114	20.00
รวม	30	9.09	8	3.33	38	6.66
รวม	330	100.00	240	100.00	570	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายได้รับข่าวสารมากกว่า 1 แหล่ง

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ รองลงมาคือ การผลิตข้าวอินทรีย์และข้าวปลอดสารเคมี และการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช โดยใช้สารสกัดสมุนไพร ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ รองลงมาคือ การผลิตข้าวอินทรีย์และข้าวปลอดสารเคมี และการทำเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของ ข้อมูลข่าวสาร ที่กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ
อินทรีฯได้รับ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตร
อินทรีฯ

ข้อมูลข่าวสาร	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การทำปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก/ชีวภาพ	84	42.42	54	56.26	138	46.99
การผลิตข้าวอินทรีย์และข้าวปลอดสารเคมี	62	31.32	26	27.08	88	29.93
การทำเกษตรอินทรีย์	8	4.04	14	14.58	22	7.48
การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช โดยใช้สารสกัดสมุนไพร	18	9.09	0	0.00	18	6.12
การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว	12	6.06	0	0.00	12	4.08
การคัดเลือกพันธุ์ข้าว	8	4.04	0	0.00	8	2.72
การสูมเก็บตัวอย่างวัชพืช	2	1.01	0	0.00	2	0.67
การห้ามน้ำจากแหล่งอื่นเข้าพื้นที่เพาะปลูก	2	1.01	0	0.00	2	0.67
การทำข้าวกลีงออก	0	0.00	2	2.08	2	0.67
ราคาข้าวอินทรีย์	2	1.01	0	0.00	2	0.67
รวม	198	100.00	96	100.00	294	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายได้รับข่าวสารมากกว่า 1 เรื่อง
ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่ม
ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีฯ รองลงมาคือ กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์ และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละของ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

กลุ่ม/สถาบัน	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์	98	23.44	66	21.28	164	22.53
กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืช	16	3.83	2	0.65	18	2.47
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์	2	0.48	2	0.65	4	0.55
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	0.96	2	0.65	6	0.82
กลุ่มแปรรูป	2	0.48	0	0.00	2	0.27
กลุ่มหัตถกรรม	4	0.96	0	0.00	4	0.55
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	46	11.00	2	0.65	48	6.59
กลุ่ม OTOP	4	0.96	0	0.00	4	0.55
กลุ่มลูกค้า ธกส.	78	18.66	80	25.80	158	21.70
กลุ่มกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาฯ	14	3.35	12	3.87	26	3.57
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	62	14.83	68	21.94	130	17.86
กลุ่มฉาปนกิจ	54	12.92	60	19.35	114	15.67
กองทุนหมู่บ้าน	34	8.13	16	5.16	50	6.87
รวม	418	100.00	310	100.00	728	100.00

หมายเหตุ: เกษตรกรหนึ่งรายเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันมากกว่า 1 กลุ่ม

ที่มา: จากการสำรวจ

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 5 ปี และกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 43 มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1-3 ปี โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 7 ปี ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ

อินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 3 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34 มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ขณะที่ เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 62 มีประสบการณ์ในการ ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์อยู่ระหว่าง 1-3 ปี (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของ ประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่ม ตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและ ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ประสบการณ์	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-3 ปี	24	24.00	62	62.00	86	43.00
4-6 ปี	24	24.00	28	28.00	52	26.00
7-9 ปี	18	18.00	10	10.00	28	14.00
ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	34	34.00	0	0.00	34	17.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		7.10		3.38		5.24
ค่าสูงสุด		14		8		14
ค่าต่ำสุด		2		1		1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		3.35		1.88		3.29

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการขอใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำเป็นต้องมีการขอใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ใหม่ในทุกๆ ปีการผลิต เมื่อพิจารณาการ ได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ได้รับใบรับรองเฉลี่ยประมาณ 3 ปี โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้รับใบรับรองมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่ม เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้รับใบรับรองเฉลี่ยประมาณ 5 ปี ขณะที่กลุ่ม เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เคยได้รับใบรับรองเฉลี่ย 0.42 ปี และพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70 ไม่เคยได้รับใบรับรองเลย หากพิจารณาเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 30

เคยได้รับใบรับรองจำนวน 1-2 ครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อีกร้อยละ 30 เคยได้รับใบรับรองสูงถึง 9-10 ครั้ง (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของ การได้รับใบรับรอง ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนครั้ง	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ใบรับรอง	0	0.00	70	70.00	70	35.00
1-2 ครั้ง	30	30.00	30	30.00	60	30.00
3-4 ครั้ง	20	20.00	0	0.00	20	10.00
5-6 ครั้ง	12	12.00	0	0.00	12	6.00
7-8 ครั้ง	8	8.00	0	0.00	8	4.00
9-10 ครั้ง	30	30.00	0	0.00	30	15.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		5.26		0.42		2.84
ค่าสูงสุด		10		2		10
ค่าต่ำสุด		1		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		3.42		0.70		3.45

ที่มา: จากการสำรวจ

การติดต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีการติดต่อเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 0.5 ครั้ง และส่วนใหญ่ร้อยละ 73 ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 82 ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 64 และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 16 ขณะที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพียง ร้อยละ 8 นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีการติดต่อถึง 4-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4

ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่สูงสุดเพียง 3 ครั้งเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 6 (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละ ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์
ในปีที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์
จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนครั้ง	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่	82	82.00	64	64.00	146	73.00
1 ครั้ง	8	8.00	16	16.00	24	12.00
2 ครั้ง	6	6.00	14	14.00	20	10.00
3 ครั้ง	0	0.00	6	6.00	6	3.00
4 ครั้ง	2	2.00	0	0.00	2	1.00
5 ครั้ง	2	2.00	0	0.00	2	1.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		0.38		0.62		0.50
ค่าสูงสุด		5		3		5
ค่าต่ำสุด		0		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.00		0.94		0.98

ที่มา: จากการสำรวจ

การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปีที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรได้เข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.3 ครั้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีจำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันมากนักกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.94 ครั้ง และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 0.84 ครั้ง ซึ่งเกษตรกรทั้งสองกลุ่มโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในสัดส่วนที่ต่างกัน คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่ได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 32 ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ไม่ได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ ร้อยละ 36 ได้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 1-2 ครั้ง ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ได้เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงนี้ ร้อยละ 30 และอีกร้อยละ 28 ได้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 3-4 ครั้ง ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ได้เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงนี้เพียง ร้อยละ 4 เท่านั้น (ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29 จำนวนและร้อยละของ การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในปีที่ผ่านมา ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์

จำนวนครั้ง	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการฝึกอบรม	32	32.00	50	50.00	82	41.00
1-2 ครั้ง	30	30.00	36	36.00	66	33.00
3-4 ครั้ง	28	28.00	4	4.00	32	16.00
5-6 ครั้ง	10	10.00	10	10.00	20	10.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		1.94		0.84		1.39
ค่าสูงสุด		6		5		6
ค่าต่ำสุด		0		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.63		1.31		1.57

ที่มา: จากการสำรวจ

การเข้ารับการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในปีที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรการเข้ารับการฝึกปฏิบัติเฉลี่ย 2.35 ครั้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ได้รับการฝึกปฏิบัติมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์มีการฝึกปฏิบัติเฉลี่ย 2.73 ครั้ง ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์มีการฝึกปฏิบัติเฉลี่ย 1.20 ครั้ง และพบว่าเกษตรกรทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติใน

สัดส่วนที่ต่างกัน คือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 70 ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติถึงร้อยละ 90 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 จำนวนและร้อยละของ การเข้ารับการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ ในปีที่ผ่านมา ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนครั้ง	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติ	70	70.00	90	90.00	160	80.00
1 ครั้ง	8	8.00	8	8.00	16	8.00
2 ครั้ง	8	8.00	2	2.00	10	5.00
3 ครั้ง	8	8.00	0	0.00	8	4.00
4 ครั้ง	0	0.00	0	0.00	0	0.00
5 ครั้ง	4	4.00	0	0.00	4	2.00
6 ครั้ง	0	0.00	0	0.00	0	0.00
7 ครั้ง	2	2.00	0	0.00	2	1.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		2.73		1.20		2.35
ค่าสูงสุด		7		2		7
ค่าต่ำสุด		0		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.72		0.42		1.64

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเคยศึกษาดูงานเฉลี่ย 1.56 ครั้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เคยได้รับการศึกษาดูงานเฉลี่ย 1.90 ครั้ง และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เคยได้รับการศึกษาดูงานเฉลี่ย 1 ครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรอง

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 10 เคยได้รับการศึกษาดูงานจำนวน 2 ครั้ง ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 12 เคยได้รับการศึกษาดูงานสูงสุดเพียง 1 ครั้ง (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31 จำนวนและร้อยละของ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในปีที่ผ่านมา ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตาม กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวนครั้ง	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษาดูงาน	80	80.00	88	88.00	168	84.00
1 ครั้ง	6	6.00	12	12.00	18	9.00
2 ครั้ง	10	10.00	0	0.00	10	5.00
3 ครั้ง	4	4.00	0	0.00	4	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		1.90		1		1.56
ค่าสูงสุด		3		1		3
ค่าต่ำสุด		0		0		0
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.72		0		0.72

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรว่าเกษตรกรแต่ละรายมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มากน้อยเพียงใด (จากคะแนน 18 คะแนน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ยประมาณ 13 คะแนน และเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 49 มีคะแนนอยู่ในช่วง 13-15 คะแนน หรือเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจสูงมากในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์มากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยประมาณ 14 คะแนน และเกษตรกร

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 66 มีคะแนนอยู่ในช่วง 13-15 คะแนน หรือเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจสูงมาก ในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยประมาณ 12 คะแนน และเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 40 มีคะแนนอยู่ในช่วง 10-12 คะแนน หรือเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจสูงในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 จำนวนและร้อยละของ คะแนนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ระดับคะแนน	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0-3 คะแนน (ระดับต่ำมาก)	0	0.00	0	0.00	0	0.00
4-6 คะแนน (ระดับต่ำ)	0	0.00	6	6.00	6	3.00
7-9 คะแนน (ระดับปานกลาง)	4	4.00	16	16.00	20	10.00
10-12 คะแนน (ระดับสูง)	10	10.00	40	40.00	50	25.00
13-15 คะแนน (ระดับสูงมาก)	66	66.00	32	32.00	98	49.00
16-18 คะแนน (ระดับมากที่สุด)	20	20.00	6	6.00	26	13.00
รวม	100	100.00	100	100.00	200	100.00
ค่าเฉลี่ย		14.26		11.54		12.90
ค่าสูงสุด		18		17		18
ค่าต่ำสุด		8		5		5
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		2.10		2.67		2.75

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาถึงความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร โดยวัดความรู้ความเข้าใจเป็นความคิดเห็น ถ้าเกษตรกรเห็นด้วยมาก จะสื่อได้ว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและรู้ว่าต้องปฏิบัติตามเท่านั้นถึงจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และหากเกษตรกรไม่เห็นด้วย จะสื่อได้ว่าเกษตรกรเห็นว่ามาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์นั้นไม่มีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งการวัดความคิดเห็นนี้แสดงถึงความรู้ของเกษตรกรที่มีต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากคำถามจำนวน 13 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีความจำเป็นปานกลางที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ด้วยคะแนนเฉลี่ย 1.94 คะแนน โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความจำเป็นมากที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ด้วยคะแนนเฉลี่ย 2.52 ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความจำเป็นปานกลางที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ด้วยคะแนนเฉลี่ย 1.36 เมื่อพิจารณาเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรมีความจำเป็นมากที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในคำถาม 12 ข้อ และมีความจำเป็นปานกลางที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในหัวข้อ ห้ามใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีการตัดต่อพันธุกรรม (GMO) ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความจำเป็นน้อยที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในหัวข้อ ต้องมีการปลูกพืชหมุนเวียนในแปลงนา เกษตรกรควรมีการวิเคราะห์ความเป็นกรด-ด่าง ของดินทุกปี การเก็บเกี่ยวและเก็บรักษาผลผลิตจะต้องทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เกษตรกรต้องทำบัญชีฟาร์มให้ละเอียดเพื่อการตรวจสอบ ในการเก็บเกี่ยวต้องแยกผลผลิตให้ชัดเจน และเกษตรกรต้องมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกปี ตามลำดับ (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33 จำนวนและร้อยละของ ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่าน และไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

มาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์	คะแนนเฉลี่ย		รวม
	ผ่าน การรับรองฯ	ไม่ผ่าน การรับรองฯ	
1. การเกษตรทุกอย่าง ต้องเป็นระบบเกษตรอินทรีย์	2.72 เห็นด้วยมาก	1.86 เห็นด้วยปานกลาง	2.29 เห็นด้วยมาก
2. ห้ามใช้สารเคมีทุกชนิดในการผลิต	2.42 เห็นด้วยมาก	1.66 เห็นด้วยปานกลาง	2.04 เห็นด้วยปานกลาง
3. ห้ามใช้เมล็ดพันธุ์ ที่มีการตัดต่อพันธุกรรม (GMO)	2.10 เห็นด้วยปานกลาง	1.60 เห็นด้วยปานกลาง	1.85 เห็นด้วยปานกลาง
4. ต้องมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกปี	2.20 เห็นด้วยมาก	1.14 เห็นด้วยน้อย	1.67 เห็นด้วยปานกลาง
5. วิเคราะห์ความเป็นกรด-ด่าง ของดินทุกปี	2.70 เห็นด้วยมาก	0.60 เห็นด้วยน้อย	1.65 เห็นด้วยปานกลาง
6. ต้องมีการปลูกพืชหมุนเวียน ในแปลงนา	2.50 เห็นด้วยมาก	0.48 เห็นด้วยน้อย	1.49 เห็นด้วยปานกลาง
7. ในการเก็บเกี่ยวต้องแยกผลผลิต ให้ชัดเจน	2.60 เห็นด้วยมาก	1.12 เห็นด้วยน้อย	1.86 เห็นด้วยปานกลาง
8. การเก็บเกี่ยวและเก็บรักษาผลผลิต จะต้องทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	2.76 เห็นด้วยมาก	1.06 เห็นด้วยน้อย	1.91 เห็นด้วยปานกลาง
9. ต้องทำบัญชีฟาร์มให้ละเอียด เพื่อการตรวจสอบ	2.46 เห็นด้วยมาก	1.10 เห็นด้วยน้อย	1.78 เห็นด้วยปานกลาง
10. เกษตรกรยินยอมให้มี การตรวจสอบได้ทุกเมื่อ	2.68 เห็นด้วยมาก	1.76 เห็นด้วยปานกลาง	2.22 เห็นด้วยมาก

หมายเหตุ : คะแนน 2.16 – 3.00 เห็นด้วยมาก 1.33 – 2.15 เห็นด้วยปานกลาง 0.46 – 1.32 เห็นด้วยน้อย
-0.35 – 0.45 ไม่แน่ใจ -1.18 – -0.34 ไม่เห็นด้วย -2.00 – -1.17 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.33 จำนวนและร้อยละของ ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่าน และไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ต่อ)

มาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์	คะแนนเฉลี่ย		รวม
	ผ่าน การรับรองฯ	ไม่ผ่าน การรับรองฯ	
11.เกษตรกรต้องเข้าร่วมการประชุมเรื่อง การผลิตข้าวอินทรีย์อย่างน้อย 1 ครั้ง	2.66 เห็นด้วยมาก	1.76 เห็นด้วยปานกลาง	2.21 เห็นด้วยมาก
12. การปรับเปลี่ยนจากการเกษตร ธรรมดาเป็นอินทรีย์ต้องใช้เวลา 3 ปี	2.40 เห็นด้วยมาก	1.72 เห็นด้วยปานกลาง	2.06 เห็นด้วยปานกลาง
13. มีการตรวจสอบมาตรฐานเกษตร อินทรีย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2.58 เห็นด้วยมาก	1.76 เห็นด้วยปานกลาง	2.17 เห็นด้วยมาก
เฉลี่ยรวม	2.52 เห็นด้วยมาก	1.36 เห็นด้วยปานกลาง	1.94 เห็นด้วยปานกลาง

หมายเหตุ : คะแนน 2.16 – 3.00 เห็นด้วยมาก 1.33 – 2.15 เห็นด้วยปานกลาง 0.46 – 1.32 เห็นด้วยน้อย
-0.35 – 0.45 ไม่แน่ใจ -1.18 – -0.34 ไม่เห็นด้วย -2.00 – -1.17 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาประเด็นความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ว่าเกษตรกรแต่ละรายมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีขั้นตอนหลัก 8 ขั้นตอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับมากด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.79 นอกจากการป้องกันกำจัดโรคแมลงเท่านั้นที่เกษตรกรมีการปฏิบัติปานกลาง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับมากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.17 และเกษตรกรมีการปฏิบัติมากที่สุดในหัวข้อ การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การกำจัดวัชพืช และหลักการทั่วไปในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับปานกลางด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.01 และเกษตรกรมีการ

ปฏิบัติปานกลางในหัวข้อ ด้านวิธีการปลูก การใช้อินทรีย์วัตถุ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน และการกำจัดวัชพืช ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการปฏิบัติในระดับน้อยในการป้องกันกำจัด โรคแมลง (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34 จำนวนและร้อยละของ คะแนนความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิต ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

การปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ย		รวม
	ผ่านการรับรองฯ	ไม่ผ่านการรับรองฯ	
1. หลักการทั่วไป	4.18	3.40	3.79
	มากที่สุด	มาก	มาก
2. การเตรียมดิน	3.99	2.84	3.42
	มาก	ปานกลาง	มาก
3. การเตรียมเมล็ดพันธุ์	4.41	3.14	3.77
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก
4. วิธีการปลูก	4.02	3.30	3.66
	มาก	ปานกลาง	มาก
5. การใช้อินทรีย์วัตถุ	4.16	3.23	3.69
	มาก	ปานกลาง	มาก
6. การกำจัดวัชพืช	4.19	2.72	3.46
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก
7. การป้องกันกำจัดโรคแมลง	4.09	1.76	2.93
	มาก	น้อย	ปานกลาง
8. การเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา	4.57	3.35	3.96
	มากที่สุด	มาก	มาก
รวม	4.17	3.01	3.79
	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก

หมายเหตุ : คะแนน 4.17-5.00 มีการปฏิบัติมากที่สุด 3.34-4.16 มีการปฏิบัติมาก 2.50-3.33 มีการปฏิบัติปานกลาง 1.67-2.49 มีการปฏิบัติน้อย 0.84-1.66 มีการปฏิบัติน้อยที่สุด 0.00-0.83 ไม่มีการปฏิบัติ

ที่มา: จากการสำรวจ

การศึกษาครั้งนี้ยังได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาทั้งในด้านการผลิต การตลาด ด้านเงินทุน และด้านอื่นๆ พบว่า ปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรที่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีปัญหาร้อยละ 60 ซึ่งมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ที่มีเพียงร้อยละ 16 และเมื่อพิจารณาเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกร ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งน้ำและฝนไม่ตกตาม ฤดูกาล และปัญหาด้านวัชพืชและศัตรูพืชในนาข้าว ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งน้ำและฝนไม่ตกตามฤดูกาล เมล็ดพันธุ์ข้าวไม่ได้ มาตรฐาน และมีขั้นตอนในการผลิตที่ยุ่งยาก ในส่วนปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรที่ผ่านการ รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีปัญหาร้อยละ 36 ซึ่งมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่มีเพียงร้อยละ 6 และเมื่อพิจารณาเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีปัญหาอยู่ 2 ปัญหา คือ ปัญหาด้านราคาข้าวตกต่ำและมีความผันผวนด้าน ราคาข้าวรับซื้อ และหากพิจารณาปัญหาด้านการเงิน เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีปัญหาร้อยละ 20 ซึ่งมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่มีเพียงร้อยละ 4 และเมื่อพิจารณาเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการเงิน พบว่า ปัญหาการขาดแคลนแหล่งเงินทุนในการ ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เป็นปัญหาเดียวของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35 จำนวนปัญหาและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำแนกตามการผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ปัญหา ¹	ผ่านการรับรอง ^๑		ไม่ผ่านการรับรอง ^๑		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ ²	จำนวน	ร้อยละ ²	จำนวน	ร้อยละ ²
ปัญหาการผลิต						
ไม่มีปัญหา	40	40.00	84	84.00	124	62.00
ขาดแคลนแหล่งน้ำและฝนไม่ตกตามฤดูกาล	16	16.00	4	4.00	20	10.00
เมล็ดพันธุ์ข้าวไม่ได้มาตรฐาน	8	8.00	4	4.00	12	6.00
วัชพืชและศัตรูพืชในนาข้าว	10	10.00	2	2.00	12	6.00
ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการผลิต	8	8.00	0	0.00	8	4.00
ต้นทุนในการปลูกข้าวอินทรีย์สูง(ปุ๋ยอินทรีย์แพง)	4	4.00	2	2.00	6	3.00
มีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยาก	4	4.00	4	4.00	8	4.00
ข้าวตาย	4	4.00	0	0.00	4	2.00
ปัญหาอื่นๆ	6	6.00	0	0.00	6	3.00

หมายเหตุ 1. เกษตรกรหนึ่งรายสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ 2. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 4.35 จำนวนปัญหาและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์
จำแนกตามการผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ต่อ)

ปัญหา ¹	ผ่านการรับรองฯ		ไม่ผ่านการรับรองฯ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ ²	จำนวน	ร้อยละ ²	จำนวน	ร้อยละ ²
ปัญหาการตลาด						
ไม่มีปัญหา	64	64.00	94	94.00	158	79.00
แหล่งรับซื้อ มีจำนวนจำกัดและห่างไกล	10	10.00	2	2.00	12	6.00
ราคาผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน	26	26.00	4	4.00	30	15.00
ปัญหาการเงิน						
ไม่มีปัญหา	80	80.00	96	96.00	176	88.00
ขาดแคลนเงินทุน	20	20.00	4	4.00	24	12.00

หมายเหตุ 1. เกษตรกรหนึ่งรายสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ 2. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านข้อเสนอแนะ มีเพียงเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เท่านั้นที่มีข้อเสนอแนะ และพบว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 88 ไม่มีข้อเสนอแนะ แต่เมื่อพิจารณาจากข้อเสนอแนะ พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์มี 3 ประเด็นหลัก คือ ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์อย่างเป็นทางการและเป็นรูปธรรมและจริงจัง ควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรหรือจัดสร้างแหล่งน้ำขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และควรมีการสนับสนุนด้านการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งในด้านแหล่งรับซื้อและราคาจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36 จำนวนและร้อยละ ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ข้อเสนอแนะ	เกษตรกรที่ผ่านฯ	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีข้อเสนอแนะ	88	88.00
1.ควรมีหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ อย่างเป็นทางการและจริงจัง	6	6.00
2.ควรมีการสนับสนุนด้านการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ทั้งในด้านแหล่งรับซื้อ และราคาจำหน่าย	2	2.00
3.ควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรหรือจัดสร้างแหล่งน้ำ ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์	4	4.00
รวม	12	12.00

หมายเหตุ มีเพียงเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เท่านั้นที่มีข้อเสนอแนะ
ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

4.2.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติของตัวแปรอิสระ

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก จากการวิเคราะห์ข้อมูลดิบของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 200 ราย ซึ่งแบ่งเป็นเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย โดยกำหนดให้ตัวแปรตามกับโอกาสที่จะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยถ้าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กำหนดให้ $Y=1$ และถ้าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์กำหนดให้ $Y=0$ และกำหนดตัวแปรอิสระ (X) ที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 6 ตัว คือ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_1) ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_2) ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_3) ประสบการณ์ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_4) การเข้ารับการศึกษาอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_5) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_6) ผลการศึกษาในส่วนการวิเคราะห์ค่าสถิติของตัวแปร (ตารางที่ 4.37) สามารถสรุปได้ดังนี้

- ด้านความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (x_1) จำนวน 18 ข้อ (เป็นการให้คะแนนจากการตอบคำถาม ถูกหรือผิด ในแต่ละหัวข้อ ซึ่งจะมีคะแนนเต็ม 18 คะแนน) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 14.26 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 18 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 8 คะแนน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 11.54 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 17 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 5 คะแนน

- ด้านความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (x_2) จำนวน 13 ข้อ (เกษตรกรจะให้คะแนนแต่ละข้อเต็มสูงสุด 3 และไม่เห็นด้วยค่าต่ำสุดเท่ากับ -2 ดังที่ได้กล่าวรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.1 ซึ่งมีคะแนนเต็มสูงสุดได้ 39 คะแนน) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 32.78 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 39 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 7 คะแนน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 17.62 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 39 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ -12 คะแนน

- ด้านความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (x_3) จำนวน 38 ข้อ (คะแนนแต่ละข้อมีระดับคะแนน 5, 4, 3, 2, 1 และ 0 ซึ่งจะมีคะแนนเต็ม 190 คะแนน) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 158.53 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 190 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 67 คะแนน และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีคะแนนความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 114.29 คะแนน โดยคะแนนที่ได้สูงสุดคือ 187 คะแนน และคะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 47 คะแนน

- ด้านประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (x_4) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 7.10 ปี โดยมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์สูงสุดคือ 14 ปี และมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ต่ำสุดคือ 2 ปี และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เฉลี่ย 3.38 ปี โดยมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์สูงสุดคือ 8 ปี และมีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์คะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 1 ปี

- ด้านการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ (x_5) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เฉลี่ย 1.94 ครั้ง โดยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์สูงสุดคือ 6 ครั้ง และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เฉลี่ย 0.84 ครั้ง โดยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์สูงสุดคือ 5 ครั้ง และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์

- ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ (x_6) พบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เฉลี่ย 0.38 ครั้ง โดยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์สูงสุดคือ 5 ครั้ง และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เฉลี่ย 0.84 ครั้ง โดยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์สูงสุดคือ 3 ครั้ง และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์

ตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ค่าสถิติของตัวแปรอิสระ

ค่าตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ (คะแนน)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	14.26	18	8	2.10
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	11.54	17	5	2.67
2. ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ (คะแนน)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	32.78	39	17	5.51
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	17.62	39	-12	10.66
3. ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ (คะแนน)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	158.53	190	67	24.32
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	114.29	187	47	25.83

ตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ค่าสถิติของตัวแปรอิสระ (ต่อ)

ค่าตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
4. ประสบการณ์ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ปี)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	7.10	14	2	3.35
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	3.38	8	1	1.88
5. การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ครั้ง)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	1.94	6	0	1.63
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	0.84	5	0	1.31
6. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (ครั้ง)				
เกษตรกรที่ผ่านการรับรองฯ	0.38	5	0	1.00
เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองฯ	0.62	3	0	0.94

ที่มา: จากการคำนวณ

4.2.2 การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดยใช้ Correlation

Correlation เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใดนั้นจะใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์ บอกได้เพียงว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีความแรงของความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว คือ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_1) ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_2) ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_3) ประสบการณ์ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_4) การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_5) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_6) พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.6 (ตารางที่ 4.38) แปรผลได้ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity ดังนั้นตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถใช้เป็นตัวแปรอิสระในสมการการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกได้กับตัวแปรตาม (โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ : Y)

ตารางที่ 4.38 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6
ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวฯ (X_1)	1.000					
ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวฯ (X_2)	0.576	1.000				
ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิต (X_3)	0.415	0.465	1.000			
ประสิทธิภาพในการผลิตข้าวฯ (X_4)	0.281	0.467	0.460	1.000		
การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวฯ (X_5)	0.116	0.229	0.262	0.087	1.000	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวฯ (X_6)	-0.090	-0.066	-0.024	-0.106	0.180	1.000

ที่มา: จากการคำนวณ

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร โดยใช้

การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัว ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_1) ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_2) ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_3) ประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_4) การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_5) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (X_6) มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ตัวแปรความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และตัวแปรการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เพียงตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่

4.39)

ตารางที่ 4.39 ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวฯ (X ₁)	0.317	0.165	3.695	1	0.055	1.373
ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวฯ (X ₂)	0.312	0.080	15.157	1	0.000	1.367
ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิต (X ₃)	0.070	0.017	17.255	1	0.000	1.072
ประสบการณ์ในการผลิตข้าวฯ (X ₄)	0.696	0.227	9.387	1	0.002	2.005
การเข้ารับการศึกษาอบรมด้านการผลิตข้าวฯ (X ₅)	1.523	0.421	13.052	1	0.000	4.585
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวฯ (X ₆)	-1.631	0.513	10.119	1	0.001	0.196
ค่าคงที่	-26.410	5.575	22.444	1	0.000	0.000

หมายเหตุ : Model Chi-Square = 219.504 sig = 0.000

-2 log likelihood = 57.754

Nagelkerke R Square = 0.888

Hormer and Lemshow Chi-Square = 1.985 sig = 0.981

ที่มา: จากการคำนวณ

จากค่าสถิติในตารางที่ 4.37 สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ของโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กับตัวแปรอิสระ ได้ดังนี้

$$E(Y) = \frac{e^{-26.410+0.317(X_1)+0.312(X_2)+0.070(X_3)+0.696(X_4)+1.523(X_5)-1.631(X_6)}}{1+e^{-26.410+0.317(X_1)+0.312(X_2)+0.070(X_3)+0.696(X_4)+1.523(X_5)-1.631(X_6)}} \quad (4.1)$$

และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระแต่ละตัว ได้ดังนี้

X₁ หรือ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.37 เท่า เมื่อเทียบกับค่าเดิมของความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 37 (มาจาก (1.37-1)*100)

X₂ หรือ ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐาน

เกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.37 เท่า เมื่อเทียบกับค่าเดิมของความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 37 (มาจาก $(1.37-1)*100$)

x_3 หรือ ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จำนวน 38 ข้อ จากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1.07 เท่า เมื่อเทียบกับค่าเดิมของความรู้ความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 (มาจาก $(1.07-1)*100$)

x_4 หรือ ประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีประสิทธิผลในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 ปี ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อเทียบกับเกษตรกรที่ไม่มีประสิทธิผลในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (มาจากค่า $\text{Exp}(B)$)

x_5 หรือ การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากผลการวิเคราะห์สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 ครั้ง ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น 5 เท่า เมื่อเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (มาจากค่า $\text{Exp}(B)$)

x_6 หรือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จากผลการวิเคราะห์ ตัวแปรตัวนี้มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 ครั้ง ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ลดลง 0.196 เท่า เมื่อเทียบกับเกษตรกรที่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ หรือลดลงประมาณร้อยละ 80 (มาจาก $(0.196-1)*100$) ซึ่งเหตุผลนี้อาจเนื่องมาจากประสิทธิภาพในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์และการเคยได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกรแต่ละคน ซึ่งเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 36 เป็นเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ ที่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์น้อย (มีค่าเฉลี่ย 3 ปี) และไม่เคยได้รับใบรับรองการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เลย (ร้อยละ 70) ในขณะที่เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพียงร้อยละ 18 และเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์มาก (เฉลี่ย 7 ปี) อีก

ทั้งยังคงได้ใบรับรองการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทุกราย ดังนั้นเมื่อพิจารณาจำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ร่วมกับประสบการณ์ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และการได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อาจมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อยกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับ โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

- ผลจากการทดสอบความเหมาะสมของ Model

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model Chi-Square ซึ่งมีค่าเท่ากับ 219.504 และค่า Significance < 0.01 แสดงว่า โดยภาพรวมของตัวแบบสัมประสิทธิ์การถดถอย ตัวแปรอิสระที่มีอยู่ในตัวแบบอย่างน้อยที่สุดหนึ่งตัวไม่เท่ากับ 0 หรือ การผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model (Goodness of fit) นั่นคือ $-2 \log$ likelihood ซึ่งมีค่าเท่ากับ 57.754 ค่ายิ่งมากตัวแบบยิ่งมีความเหมาะสม

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model Nagelkerke R Square มีค่าเท่ากับ 0.888 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่ในสมการในขั้นตอนสุดท้าย สามารถอธิบายการผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ได้ร้อยละ 88.8

ในการทดสอบความเหมาะสมของ Model Horner and Lemshow Chi-Square เป็นการทำนายความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์สอดคล้องกับความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์จากข้อมูลที่เก็บมาจริงได้หรือไม่ ซึ่งค่า Chi-Square มีค่าเท่ากับ 1.985 และค่า Significance 0.981 แปลผลได้ว่า การทำนายความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์สอดคล้องกับความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์จากข้อมูลที่เก็บมาจริง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า Model นี้มีความเหมาะสม

- ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพยากรณ์

เมื่อสิ้นสุดการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก สมการพยากรณ์กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย พบว่า เกษตรกรจะไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 89 ราย และเกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 11 ราย สมการจึงทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 89 ขณะเดียวกันสมการพยากรณ์กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 100 ราย พบว่า เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวน 88 ราย และเกษตรกรจะไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

จำนวน 12 ราย สมการจึงทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 88 สรุปโดยรวมถ้าดูกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะ
สมการพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 88.5 (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40 ผลการทำนายกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

Observed	Predicted			
	pass		Percentage Correct	
	.00	1.00	.00	
Step 1 pass	.00	89	11	89.0
	1.00	12	88	88.0
Overall Percentage				88.5

a The cut value is .500

ที่มา: จากการคำนวณ